

Saksbehandler
Knut M. Nergård
Per Olav Aslaksen

Telefon
77 64 22 10

Vår dato
10.05.2017

Vår ref.
2016/1984 - 0

Arkivkode
561

Deres dato
13.01.2017

Deres ref.

Norges vassdrags - og energidirektorat
Postboks 5091 - Majorstua
0301 Oslo

Høringsuttalelse til revisjonsdokument for Kvæningen kraftverk

Det vises til NVEs høringsbrev datert 13.01.17.

Fylkesmannen vil innledningsvis påpeke at det er positivt at konsesjonsvilkårene for Kvæningen kraftverk nå revideres slik at en kan få mer moderne konsesjonsvilkår som også gir mulighet for å bedre miljøforholdene i de vannforekomster som er berørt av reguleringen. Hovedformålet med en vannkraftrevisjon er nettopp å få mulighet til å bedre miljø- og naturforholdene etter en vannkraftutbygging gjennom en modernisering av konsesjonsvilkårene.

Når det gjelder mulighetene for bedring av miljø- og naturforholdene i vannkraftpåvirkede vannforekomster er det viktig å se til godkjent vannforvaltningsplan for vannregion Troms. Gjennom Klima- og miljødepartementets godkjenning av forvaltningsplanen ble også miljømål for vannforekomstene godkjent.

Fylkesmannen har følgende kommentarer til vannforekomster berørt av reguleringen av Kvæningen kraftverk:

208-34-R Mollešjohka og 208-96-R Mollešjohka nedstrøms Gamaelv

Vilkårsrevisjonen av Kvæningen kraftverk er åpnet med bakgrunn i krav fra Nordreisa kommune. Kommunen har krevd slipp av minstevannføring til Mollešjohka fra Stuora Mollešjávri. Kvæningen kraftverk er utbygd i fem forskjellige byggetrinn. Stuora Mollešjávri ble overført til Ábojávri i 1967 i forbindelse med første byggetrinn. Overføringen ble gjort uten at det ble satt krav om slipp av minstevannføring til Mollešjohka. Den øverste delen av Mollešjohka er dermed tørrlagt. Etter ca 1 km kommer den første litt større sidebekk inn, men elva har likevel ingen god sammenhengende elvestreng før etter ca 5 km. Videre nedover mot Mollešfossen får Mollešjohka et betydelig restfelt og ved en målestasjonen som er etablert ca 7 km oppstrøms Mollešfossen, er det i gjennomsnitt målt en restvannføring på 76 % av den vannføringen en ville hatt uten fraføring av Stuora Mollešjávri.

Det er innlysende at overføringen av Stuora Mollešjávri til Ábojávri har redusert potensialet for innlandsfisk særlig i de øvre deler av Mollešjohka. Det er også sannsynlig at reguleringen har redusert produksjonspotensialet på den 800 m lange anadrome strekningen av Mollešjohka nedstrøms fossen. Fylkesmannen stiller seg imidlertid tvilende til at slipp av et minstevannføring til Mollešjohka tilsvarende f. eks. 5 persentilen vil kunne ha noen vesentlig og merkbar positiv effekt på vassdragsmiljøet i Mollešjohka oppstrøms Mollešfossen. Fylkesmannen kan heller ikke se at et slikt minstevannføringslipp vil kunne ha noen vesentlig positiv effekt på den anadrome delen av Mollešjohka eller landskapsopplevelsen knyttet til Mollešfossen. Fagutredningene som er gjort i tilknytning til dette revisjonsarbeidet antyder heller ikke dette.

Regulanten har fått utført beregninger som anslår at et minstevannføringslipp tilsvarende 5 persentilen vil utgjøre et krafttap på ca 5,5 GWh, primært vinterkraft, mens installasjon av arrangement for slipp av minstevannføring er kostnadsberegnet til ca 9,4 Mkr. Med bakgrunn i at miljøeffektene av et slikt tiltak bare vil være marginalt positive i Mollešjohka både oppstrøms og nedstrøms Mollešfossen kan ikke Fylkesmannen se god kost/nytteeffekt av et slik tiltak. Fylkesmannen vil derfor ikke anbefale at det i de nye reguleringsvilkårene settes krav om slipp av minstevassføring fra Stuora Mollešjávri.

Fylkesmannen vil i denne sammenheng også vise til at det i godkjent vannforvaltningsplan for vannregion Troms med tilhørende tiltaksprogram ikke ligger inne tiltak som innebærer slipp av minstevassføring fra Stuora Mollešjávri.

Vannforekomsten 208-34-R Mollešjohka har konkret miljømål om å sikre tilstrekkelige vandringsforhold for fisk, mens vannforekomst 208-96-R Mollešjohka nedstrøms Gamaelv ikke er påvirket av reguleringen i så stor grad at vannforekomsten er klassifisert som SMVF. Vannforekomsten har i dag god økologisk tilstand og tilfredstiller således vannforskriftens krav mht økologisk tilstand.

208-1814-L Stuora Mollešjávri

Stuora Mollešjávri ble permanent senket med 5 meter ved overføringen til Abojavri i 1967 og er dermed klassifisert som sterkt modifisert vannforekomst.

Det konkrete miljømålet for denne vannforekomsten er i henhold til godkjent vannforvaltningsplan er selvreproduserende røyebestand og kunnskapsinnhenting ligger inne eneste tiltak i planen.

I henhold til Klima og miljødepartementets godkjenning av vannforvaltningsplanen for vannregion Troms reflekterer både miljømålene og tiltakene i planen et stort behov for bedre kunnskap og problemkartlegging, både for å kartlegge dagens tilstand og for å vurdere realistiske avbøtende tiltak. Der kunnskapsinnhenting er eneste tiltak, settes miljømålet til dagens tilstand. Kunnskapsinnhenting som tiltak beholdes likevel som tiltak i Vann-Nett fordi kunnskapsinnhenting er viktig for å finne aktuelle tiltak og sette miljømål for neste planperiode.

Når det gjelder virkningen på de vannforekomstene som er berørt av Kvæningen kraftverk og som drenerer mot Kvæningsbotn, så er kunnskapsgrunlaget svært mangelfullt. Det er ikke

utarbeidet egne fagrapporter som vurderer virkningene av reguleringen, slik det er gjort for Mollešjohka. Fylkesmannen mener at dette er en mangel ved revisjonsdokumentene. Kravet om revisjon fra Nordreisa er riktignok begrunnet med virkningene på Mollešjohka og Reisaelva, men når det settes i gang en revisjon av vilkårene for reguleringen må virkningen på alle berørte vannforekomster vurderes. Når det ikke er gjennomført slike fagutredninger er det også umulig å vurdere om det for eksempel bør settes krav om bygging av terskler ev. andre biotopforbedrende tiltak i de reviderte konsesjonsvilkårene.

Fylkesmannen har følgende merknader til berørte vannforekomster som drenerer mot Kvænangsbotn:

209-1822-L Suoikatjavri, 209-30-R Njemenaikujohka, 209-31-R Njemenaikujohka, 209-33-R Njemenailujohka fra Soikkatjavri og 209-50-R Abojohka

For disse fem vannforekomster ble det i forbindelse med godkjenning av vannforvaltningsplanen for vannregion Troms godkjent miljømål som innebærer at vannkraftsektoren kan pålegges tiltak som ikke gir krafttap.

Det framgår av revisjonsdokumentet at Kvænangen kraftverk mener at opplysningene i regionalt tiltaksprogram mangelfulle. Kvænangen kraftverk kan heller ikke se at foreslåtte tiltak er nødvendige for å nå fastsatte miljømål.

Av vedlegg 3 til departementets godkjenningsbrev går det fram at alle de fem aktuelle vannforekomstene er sterkt modifiserte. Dagens økologiske potensial for samtlige unntatt Abojohka er dårlig (DØP). Økologisk potensial for Abojohka er moderat (MØP). Godkjent miljømål for alle disse fem er godt økologisk potensial (GØP).

Godt økologisk potensial er et vannforekomstspesifikt miljømål som må konkretiseres for den enkelte vannforekomst. Det konkretiserte miljømålet for hver enkelt SMVF fremgår av vedlegg til kapittel 4.3 i regional vannforvaltningsplan, og er også registrert og beskrevet i Vann-Nett.

Konkretiserte miljømål for de fem aktuelle vannforekomstene er:

209-1822-L	Suoikatjavri	Bedre fiskekvalitet og/eller dominansforhold
209-30-R	Njemenaikujohka	Levedyktig fiskebestand
209-31-R	Njemenaikujohka	Levedyktig fiskebestand
209-33-R	Njemenailujohka fra Soikkatjavri	Fungerende akvatisk økosystem
209-50-R	Abojohka	Fungerende akvatisk økosystem

Departementets godkjenningsbrev sier at dagens tilstand er lik godt økologisk potensial (GØP) dersom alle realistiske tiltak er gjennomført og vannforekomsten har et fungerende økosystem. Hvis ikke skal miljømålet være mindre strenge miljømål etter vannforskriften § 10.

I og med at økologisk potensial for alle disse vannforekomstene i dag er satt til dårligere enn GØP, tar både departementets godkjenning, regional vannforvaltningsplan og regionalt tiltaksprogram høyde for at det må gjennomføres tiltak for å nå miljømålene. For alle disse

fem vannforekomstene synes det å foreligge realistiske tiltak for å oppnå en miljøforbedring. Departementets godkjenning innebærer imidlertid at minstevannføring ikke er et aktuelt tiltak. Gjenstående aktuelle tiltak for disse vannforekomstene blir dermed:

209-1822-L Suoikatjavri	Problemkartlegging, uttynningsfiske
209-30-R Njemenaikujohka	Problemkartlegging, biotoptiltak
209-31-R Njemenaikujohka	Problemkartlegging, biotoptiltak
209-33-R Njemenailujohka fra Soikkatjavri	Problemkartlegging, biotoptiltak
209-50-R Abojohka	Problemkartlegging, biotoptiltak

For innsjøvannforekomsten 209-1822-L Suoikatjavri er uttynningsfiske vurdert som et hensiktsmessig tiltak. Uttynningsfiske er også registrert i Vann-Nett som grunnlag for å nå miljømålet GØP. For å sikre det faglige grunnlaget og realismen i et uttynningsfiske mener Fylkesmannen at det er hensiktsmessig med en kunnskapsinnhenting/problemkartlegging før endelig beslutning om hvorvidt uttynningsfiske skal gjennomføres.

For alle de fire elvevannforekomstene var det i regionalt tiltaksprogram lagt inn gjennomføring av biotoptiltak etter utarbeidet plan. Dette lå også til grunn for fylkestingets godkjenning av regional forvaltningsplan. Av Vann-Nett pr 28.4.2017 går det fram at biotoptilak for disse fire elvevannforekomstene også inngår som tiltak jf. godkjenning av planen i 2016. Biotoptiltakene er imidlertid gitt utsatt frist til 2027, i tråd med at oppnåelse av miljømålene for disse vannforekomstene ved departementets godkjenning er utsatt til 2027 (revisjonssaker der det pr. i dag er fremmet krav om revisjon).

Som det fremgår ovenfor skiller elvevannforekomstene seg i to grupper. To vannforekomster har konkret miljømål *Levedyktig fiskebestand* og de to andre har konkret miljømål *Fungerende akvatisk økosystem*. Disse to ulike miljømålene betyr i praksis at det stilles ulike krav til habitat og vannføring for at godt økologisk potensial skal være oppnådd for disse fire vannforekomstene. Kunnskapen om hvilke miljøforbedringer som er tilstrekkelige for å oppnå disse målene er i dag ikke til stede. Det foreligger heller ikke nok kunnskap for å ta stilling til om det er realistisk å oppnå miljømålene innenfor rammen av godkjent vannforvaltningsplan.

Av de to vannforekomstene med konkret miljømål *Levedyktig fiskebestand* kan vannforekomsten 209-30-R Njemenaikujohka også ha potensial for anadrom fisk, siden deler av strekningen befinner seg nedenfor vandringshinder.

Fylkesmannen mener ut fra dette at biotoptiltak kan være nødvendige, gjennomførbare og hensiktsmessige for å oppnå miljømålene i en eller flere av de fire elvevannforekomstene. For eventuell gjennomføring av biotoptiltak og miljødesign er det imidlertid nødvendig å sikre tilstrekkelig kunnskap som grunnlag for en endelig beslutning. Et slikt kunnskapsgrunnlag vil også være avgjørende for å kunne foreta en konkret kost-nytteanalyse av hvert enkelt tiltak.

Ved revisjon av konsesjonsvilkårene for Kvænangen kraftverk er det nødvendig at disse utformes slik at naturforvaltningsvilkårene gir nødvendige hjemler for velfunderte og hensiktsmessige tiltak i de enkelte vannforekomstene. Eksempelvis gir naturforvaltningsvilkårene i dag hjemmel for å pålegge fiskeutsetting som er begrenset behov for, men ikke hjemmel for uttynningsfiske som kan være et aktuelt tiltak i forhold til overveldig røyebestander i reguleringsmagasin.

Fylkesmannen mener derfor at nye vilkår må gi hjemmel å pålegge nødvendige naturfaglige undersøkelser, og hjemmel for pålegg om nødvendige tiltak for flora og fauna for å begrense faktiske negative virkninger i vannforekomstene som følge av kraftutbyggingen.

Med hilsen

Evy Jørgensen
miljøverndirektør

Heidi-Marie Gabler
fagansvarlig

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ikke håndskrevne signaturer.